

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

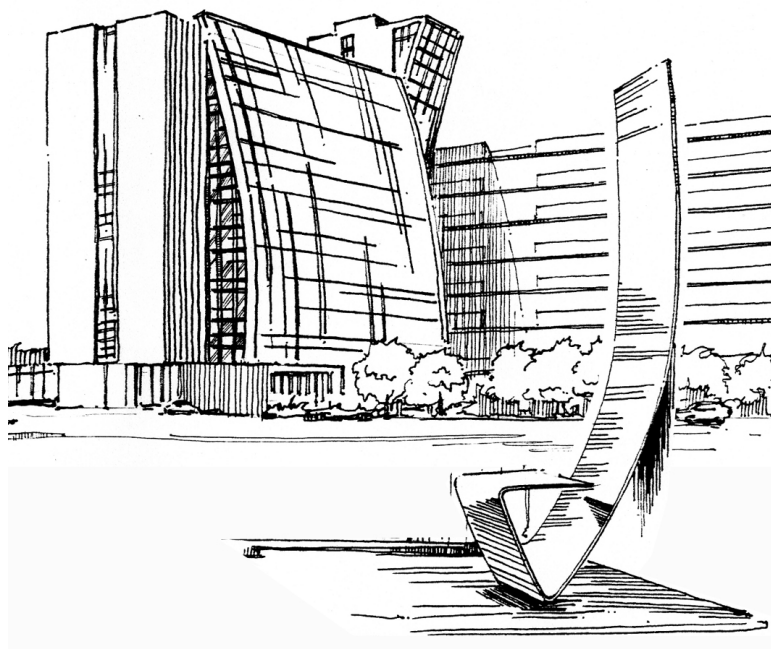
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ДИЗАЙН МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА»

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Дизайн міського середовища» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 191 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Г. Л. Коптева. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 15 с.

Укладач канд. арх. Г. Л. Коптева

Рецензент д-р арх., доц. І. В. Древаль

Рекомендовано кафедрою містобудування, протокол № 1 від 28.08.2017.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ	5
1.1 Формулювання тематики дисципліни.....	5
1.2 Програма навчальної дисципліни	5
1.3 Склад лекційного курсу.....	6
2 САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА.....	8
2.1 Тематика графічних завдань	8
2.2 Загальні вимоги до виконання завдань.....	10
3 КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ.....	11
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	14

ВСТУП

Дисципліна «Дизайн міського середовища» призначена для студентів 5 курсу архітектурного напрямку, які вже мають певний досвід в архітектурному мистецтві, оволоділи знанням щодо архітектурного проектування, композиції, основ містобудування та ін. Цей курс об'єднує всі ці знання в єдиному комплексі – формуванні середовища в цілому – від задуму і компоновки просторових блоків до насичення всіх форм деталізацією та емоційно-образним змістом. Загальною концепцією навчання є розуміння того, що поняття «дизайн середовища» не замикається лише екстер'єром та інтер'єрами архітектурної споруди. Дизайн з самого початку свого існування ставив перед собою завдання зв'язати в єдине ціле красу і доцільність, технічний і естетичний аспекти, створення нових видів і типів виробів, організації цілісного середовища, яке б відповідало рівню розвитку матеріальної і духовної культури сучасного суспільства.

Мета дисципліни – надання студентам знання з комплексного формування міського середовища, що включає комплекс умов для створення задуманих автором вражень. Дійти цієї мети можливо завдяки трьом самостійним структурним рівням – процесу, простору, предметному комплексу, які працюють тільки разом.

Завдання курсу:

- познайомити студента із історичним і сучасним розумінням дизайну;
- познайомити з характеристиками і особливостями провідних видів дизайну;
- розглянути загальні положення дизайну як суспільного явища;
- ознайомити із елементами композиції в дизайні та особливостями композиційного формування середовищ цих структур;
- вивчити прийоми і методи комплексного формування міського середовища;
- надати знання з алгоритму проектного процесу формування міського та архітектурного середовища;
- навчити студента бачити проблемну ситуацію в архітектурному середовищі та знаходити шляхи вирішення проблеми через звернення до світового досвіду і через пошук індивідуального підходу.

Предмет вивчення у дисципліні – дизайн архітектурно-просторового та міського середовища.

Самостійною формою вивчення дисципліни є серія графічних завдань, що виконуються за темами лекцій.

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ

1.1 Формулювання тематики

Дисципліна «Дизайн міського середовища» складається з двох змістових модулів (ЗМ 1 і ЗМ 2), які, в свою чергу, розбиті на навчальні елементи.

Тематика курсу відповідає основній потребі середовищного дизайну щодо формування його структурної цілісності, доцільності, технічної забезпеченості і естетичної виразності. Графічні завдання, які студенти виконують за програмою курсу, відповідають темам лекційних занять з даної дисципліни за спеціальністю «Архітектура та містобудування». Архітектор як і дизайнер повинен знати прийоми і методи організації цілісного середовища, яке б відповідало рівню розвитку матеріальної і духовної культури сучасного суспільства. Архітектор-дизайнер створює привабливе і комфортне для людини середовище, що полегшує людині працю і побут, виховує його естетичний смак; спирається на науково-технічні досягнення, передові технології і матеріали, найсучасніші віяння моди, найвишуканіший попит споживачів.

1.2 Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 Дизайн міського середовища (3/90).

Змістовий модуль 1.1 Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови.

Тема 1. Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови.

Тема 2. Зародження і розвиток дизайну як нової універсальної творчої професії.

Тема 3. Перші дизайнерські заклади – БАУХАУЗ, ВХУТЕМАС, ВХУТЕІН.

Тема 4. Сучасне мистецтво і дизайн

Тема 5. Чинники і умови становлення дизайнерської форми.

Тема 6. Характеристики і особливості провідних видів сучасного дизайну – графічного, промислового і середовищного.

Змістовий модуль 1.2 Методи комплексного формування архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

Тема 7. Методи комплексного формування архітектурного та міського середовища. Особливості формування середовищних структур.

Тема 8. Елементи композиції і варіанти композиційних побудов в середовищі.

Тема 9. Особливості композиційного формування середовищних структур.

Тема 10. Типологія і особливості проектування середовищних об'єктів і систем.

Тема 11. Проектний процес формування архітектурного середовища. Проектний аналіз і дизайн-концепція.

Тема 12. Стиль і емоційна організація середовища. Історичні та сучасні стилі в дизайні.

Тема 13. Кольори їх властивості та сприйняття в архітектурному середовищі.

Тема 14. Психологічні властивості кольору.

1.3 Склад лекційного курсу

Лекція 1. Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови.

Лекція 2. Зародження і розвиток дизайну як нової універсальної творчої професії.

2.1. Історичні передумови зародження дизайну наприкінці XIX ст.

2.2. Сильові напрями в індустріальному формоутворенні кінця XIX ст.

2.3. Кінець XIX століття. Перші теорії дизайну.

2.4. Модерн. Пошук нового стилю.

2.5. Ранній американський функціоналізм.

2.6. Архітектурна Чикагська школа.

2.7. Перші ідеї функціоналізму в Європі. Німецький Веркбунд.

Лекція 3. Перші дизайнерські заклади – БАУХАУЗ, ВХУТЕМАС, ВХУТЕІН.

3.1. Баухауз. Основні педагогічні принципи.

3.2. Художній авангард в Європі початку XX ст. Група «Де Стейл».

3.3. Зародження дизайну в Радянській Росії.

Лекція 4. Сучасне мистецтво і дизайн.

4.1. Становлення промислового дизайну в США. Піонери американського дизайну.

4.2. Раймонд Лоуї – піонер комерційного дизайну.

4.3. Дизайн в країнах Західної Європи в другій половині XX ст.

4.4. Феномен японського дизайну.

4.5. Деякі проблеми сучасного етапу розвитку дизайну.

Лекція 5. Чинники і умови становлення дизайнерської форми.

5.1. Поняття форма і формоутворення.

5.2. Чинники формоутворення дизайнерської форми.

5.3. Інформативна функція форми.

Лекція 6. Характеристики і особливості провідних видів сучасного

дизайну – графічного, промислового і середовищного.

6.1. Графічний дизайн.

6.2. Промисловий дизайн.

6.3. Дизайн середовища.

Лекція 7. Методи комплексного формування архітектурного та міського середовища. Особливості формування середовищних структур.

7.1. Дизайн середовища – особливий вид проектної творчості.

7.2. Комплексне формування міського середовища.

Лекція 8. Елементи композиції і варіанти композиційних побудов в середовищі.

8.1. Композиція і цілісність сприйняття архітектурного середовища.

8.2. Структурні елементи середовищної композиції, сценографічна модель її формування.

Лекція 9. Особливості композиційного формування середовищних структур.

9.1. Композиційні особливості інтер'єру в дизайні середовища.

9.2. Чинники психологічного сприйняття в дизайні середовища. Ілюзії, які нам допомагають.

Лекція 10. Типологія і особливості проектування середовищних об'єктів і систем.

10.1. Чинники типологічної класифікації і інтегральні завдання середовищного проектування

10.2. Масштабність і рівні сприйняття середовища, динаміка завдань його формування.

10.3. Значення і емоційний зміст середовища.

Лекція 11. Проектний процес формування архітектурного середовища.

Проектний аналіз і дизайн-концепція.

11.1. Цільові установки середовищного проектування.

11.2. Поняття про попередній проектний аналіз.

11.3. Дизайн-концепція.

11.4. Архітектурна ідея і дизайн-концепція в завданнях різного типу.

Лекція 12. Стиль і емоційна організація середовища. Історичні стилі в дизайні.

12.1. Емоційна організація середовища.

12.2. Основні стильові напрями. Історичні стилі.

Лекція 13. Сучасні стилі в дизайні.

Лекція 14. Кольори їх властивості та сприйняття в архітектурному середовищі.

14.1. Людина та кольорове середовище.

14.2. Композиційні властивості кольору в середовищі.

14.3. Колір в композиції інтер'єру.

Лекція 15. Психологічні властивості кольору.

15.1. Кольорова символіка.

15.2. Дія кольору на людину.

2 САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА

2.1 Тематика графічних завдань

Самостійна навчальна робота студента становить альбом графічних завдань за темами лекційного курсу.

Модуль 1 Дизайн міського середовища (3/90).

ЗМ 1.1 Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови.

Графічне завдання 1. Зародження і розвиток дизайну наприкінці ХІХ ст.

Завдання. Відобразити історичні аналоги становлення дизайнерської форми.

Графічне завдання 2. Теоретичні концепції видатних майстрів-практиків дизайну к. ХІХ – поч. ХХ ст.

Завдання. Проаналізувати аналоги дизайну к. ХІХ – поч. ХХ ст. Намалювати історичний екстер'єр та інтер'єр архітектурної споруди видатних архітекторів-дизайнерів ХІХ ст., що включає обладнання, предметне оснащення, систему декоративно-графічних рішень і, зокрема, просторову ситуацію. Відмінною рисою всіх цих робіт є абсолютна стильова єдність архітектурної основи і речового наповнення, що створене цілком, від архітектурних конструкцій до чашок, одним автором. Розкрити сутність дизайну середовища з точки зору перших теоретиків і практиків дизайну.

Графічне завдання 3. Перші дизайнерські заклади – БАУХАУЗ, ВХУТЕМАС (ВХУТЕІН).

Завдання. Охарактеризувати перші дизайнерські заклади. Намалювати історичні найвідоміші твори, що виконувались майстрами Баухауз, ВХУТЕМАС або інших провідних закладів, які мали вплив на розвиток дизайну в суспільстві.

Графічне завдання 4. Сучасне мистецтво і дизайн.

Завдання. Проаналізувати аналоги сучасного дизайну. Виявити у графіці роль сучасного мистецтва і дизайну. Пояснити цю роль у приведених прикладах.

Графічне завдання 5. Чинники формоутворення дизайнерської форми.

Завдання. Формування дизайнерської форми за прототипами. Намалювати будь-яку природну форму та трансформувати її в об'ємну дизайнерську форму із певною функцією. Від створеної фізичної форми (об'єкту) перейти до знакового графічного зображення, що сприймається зорово і розуміється як знакова система. Розкрити сутність форми та її взаємозв'язок із функцією об'єкту.

Графічне завдання 6. Провідні види сучасного дизайну – графічного, промислового і середовищного.

Завдання. Розробити графічну модель 3-х видів сучасного дизайну – графічного, промислового і середовищного. Надати приклади 3-х видів сучасного дизайну – графічного, промислового і середовищного.

ЗМ 1.2 Методи комплексного формування архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

Графічне завдання 7. Формування дизайну архітектурного та міського середовища.

Завдання. Намалювати видові перспективи будь-якої сучасної міської площі (вулицю або двір) та виявити графічно основні елементи міського дизайну, що формують дане середовище. Проаналізувати структуру площі або інших відкритих просторів міського середовища згідно основним композиційним принципам формування середовищних структур.

Графічне завдання 8. Елементи композиції і варіанти композиційних побудов в середовищі.

Завдання. Намалювати архітектурний ансамбль, який включає основні елементи дизайну. Проаналізувати та зобразити графічно у вигляді моделей об'ємно-пластичні та просторово-світлові форми, виявити домінанту, композиційні вісі, акценти, фонові елементи.

Графічне завдання 9. Особливості композиційного формування середовищних структур міських комплексів.

Завдання. Надати схему ген. плану та проаналізувати особливості композиційного формування середовищної структури паркового комплексу, що було виконано на практичному занятті з дисципліни «Архітектурне та містобудівне проектування», згідно основним композиційним принципам формування середовищних структур.

Графічне завдання 10. Масштабність і рівні сприйняття середовища. Зіставлення просторів і об'ємів різних масштабних рівнів.

Завдання. Намалювати та порівняти два середовищних об'єкта – житлову кімнату і театральний зал (або інші принципово різні за масштабом простори).

Інтер'єр житла та театральна зала складаються із безлічі речей і обладнання, так чи інакше пов'язаних з архітектурно-просторовою основою. Вони найтіснішим чином пов'язані з функціональним зонуванням інтер'єру. Проаналізувати та порівняти їх образні, смислові, масштабні, тектонічні характеристики. Пояснити роль масштабності у приведених прикладах. Зобразити графічні моделі двох типів середовищних структур. Проаналізувати аналоги міських об'єктів різних за типологією та особливостями проектування.

Графічне завдання 11. Архітектурна ідея і дизайн-концепція.

Завдання. Зобразити дизайн-концепцію, принципову дизайнерську ідею майбутнього проекту, але що вже містить його реально наявні форми: інженерно-технічні, просторові, процесуальні і т.д. Як правило, формулюється дизайн-концепція у вигляді якої-небудь парадоксальної тези, несподіваної метафори, що найбільш явно відображає значення дизайнерської пропозиції: «перетікаючий простір» в житловому будинку, «сцена навкруги залу» в театрі без антрактів, «місто в місті» для гігантського супермаркету, «комунікації – на фасад» в будівлі центру Помпиду в Парижі і т.д. Завдання виконується разом із курсом «Архітектурне та містобудівне проектування».

Графічне завдання 12. Аналіз аналогів архітектурно-містобудівних об'єктів дизайну в історичному та сучасному стилі.

Завдання. Зобразити аналоги архітектурно-містобудівних об'єктів дизайну в історичному та сучасному стилі. Охарактеризувати ці стилі.

Графічне завдання 13. Кольори їх властивості та сприйняття в архітектурному середовищі. Графічні вправи по співвідношенню кольорів.

Завдання. Виконати графічні вправи по співвідношенню кольорів в інтер'єрному середовищі та у відкритому міському середовищі.

Графічне завдання 14. Кольорове зображення міського або ландшафтного середовища в двох різних варіантах з точки зору психологічного сприйняття.

Завдання. Кольорове зображення міського або ландшафтного середовища, що розробляється на «Архітектурному та містобудівному проектуванні», в двох суттєво різних варіантах з точки зору психологічного сприйняття. Проаналізувати психологічні властивості кольору.

2.2 Загальні вимоги до виконання завдань

1. Графічна частина вправ виконується на аркушах формату А3 фломастером, рапідграфом або пером. На малюнках повинні бути відображені: загальний вигляд об'єкта (будівлі, ансамблю, міста, середовища тощо), його плани (для містобудівного об'єкту – генеральний план), внутрішня просторова

структура, інтер'єри, матеріальне речове наповнення, інженерне обладнання та інші зображення, що розкривають архітектурну та дизайнерську ідею об'єкта.

2. Зображення архітектурно-дизайнерських об'єктів необхідно починати з показу позиції людини та лінії горизонту. На графічних зображеннях необхідно показувати світлові характеристики.

3. Рисунки супроводжуються аналітичними схемами, моделями тощо.

4. Для прикладів необхідно використовувати: рисунки архітектурних та дизайнерських шедеврів (видові перспективи з реальних позицій та з «пташиного польоту»); рисунки середовища, сприйнятого та відчутого безпосередньо.

5. До графічних завдань додаються анотаційні пояснення, які відповідають темі завдання.

6. Роботи виконуються протягом тижня і здаються викладачеві на перевірку. В кінці курсу весь комплект робіт у вигляді альбому здається викладачеві.

3 КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

Модуль 1 Дизайн міського середовища (3/90)

Змістовий модуль 1.1 Загальні положення дизайну як суспільного явища; історичні передумови (1.5/45)

1. Сформулюйте поняття дизайну.
2. Назвіть і охарактеризуйте загальні положення дизайну як суспільного явища.
3. Назвіть перших піонерів дизайну та надайте оцінку їх концепціям.
4. Охарактеризуйте різноманітні погляди на природу і історію дизайну.
5. Які історичні передумови привели до появи дизайну наприкінці XIX ст.?
6. Розкрийте сутність промислового дизайну і дизайну середовища з точки зору перших теоретиків і практиків дизайну.
7. Яке головне призначення дизайну?
8. Охарактеризуйте розвиток дизайну як нової універсальної творчої професії.
9. З чим нерозривно пов'язана еволюція дизайну?
10. Назвіть та охарактеризуйте стильові напрями в індустріальному формоутворенні кінця XIX ст.
11. Надайте оцінку першим теоріям дизайну.
12. Яку роль в розвитку дизайну зіграла архітектурна чикагська школа?
13. Які ідеї дизайну пропагував німецький Веркбунд?
14. Який вплив на розвиток дизайну мали перші дизайнерські заклади – Баухауз, ВХУТЕМАС, ВХУТЕІН.
15. Хто був засновником школи Баухауз та в чому полягав його задум?

16. Розкрийте сутність творчих методів Баузауз.
17. Які головні цілі та завдання ставилися в школі Баухауз та ВХУТЕМАС?
18. Назвіть найвідоміші твори Баухаузу.
19. Який вплив мав художній авангард на розвиток дизайну початку XX ст.?
20. Охарактеризуйте діяльність двох знаменитих шкіл дизайну – німецької Баухауз та радянської ВХУТЕМАС.
21. Охарактеризуйте становлення промислового дизайну в США.
22. Хто був першим піонером комерційного дизайну?
23. Як розвивався дизайн в країнах Західної Європи в другій пол. XX ст.?
24. В чому сутність феномену японського дизайну?
25. Як вирішуються в наш час проблеми сучасного розвитку дизайну?
26. Сформулюйте поняття «форми» в дизайні.
27. Що означає формоутворення в дизайні?
28. Надайте класифікацію чинників формоутворення в дизайні.
29. Охарактеризуйте інформативну функцію форми.
30. Розкрийте сутність форми та її взаємозв'язок із функцією об'єкту середовища.
31. Назвіть сучасні види дизайну.
32. Охарактеризуйте графічний дизайн.
33. Надайте характеристику промислового дизайну.
34. В чому сутність дизайну середовища?
35. Чим середовищний дизайн суттєво відрізняється від архітектурного дизайну?

Змістовий модуль 1.2 Методи комплексного формування архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища (1.5/45)

1. Сформулюйте поняття «міське середовище».
2. Назвіть та охарактеризуйте основні структури феномену «середовище».
3. Охарактеризуйте методи комплексного формування міського середовища.
4. Назвіть всі елементи міського дизайну.
5. Сформулюйте поняття композиції в дизайні.
6. Що означає категорія «цілісності» в дизайні середовища?
7. Що означає «конфліктна ситуація» в композиції дизайну?
8. Назвіть та охарактеризуйте структурні елементи середовищної композиції.
9. Як діє стенографічна модель в формуванні середовищної композиції?
10. Охарактеризуйте особливості композиційного формування середовищних структур.
11. Охарактеризуйте композиційні особливості інтер'єру в дизайні середовища.
12. Назвіть основні чинники психологічного сприйняття в дизайні середовища.

13. Що означає явище іррадіації в дизайні?
14. Надайте оцінку засобам і прийомам композиції в дизайні середовища.
15. Сформулюйте поняття «типології» в дизайні?
16. Охарактеризуйте особливості проектування середовищ них об'єктів і систем.
17. Назвіть та охарактеризуйте основні категорії типології.
18. Сформулюйте поняття «масштабність».
19. Охарактеризуйте художній зміст архітектурного та міського середовища.
20. Надайте оцінку професійним вимогам щодо формування масштабності середовищ них об'єктів і систем.
21. Надайте оцінку цільовим установкам середовищного проектування.
22. Охарактеризуйте процес формування архітектурного та міського середовища.
23. В чому сутність архітектурної ідеї?
24. Перечисліть завдання проектного аналізу та охарактеризуйте їх.
25. В чому суть методики попереднього проектного аналізу?
26. Як взаємозв'язані архітектурна ідея і дизайн-концепція в завданнях різного типу?
27. Сформулюйте поняття «стилю».
28. Назвіть три основні групи стилів.
29. Охарактеризуйте історичні стилі в дизайні.
30. В чому сутність емоційної організації середовища?
31. Охарактеризуйте сучасні стилі в дизайні.
32. Надайте оцінку стильовому напрямку «поп арт».
33. Порівняйте «хай тек» із «деконструктивізмом».
34. Що спільного та від'ємного в стилях «мінімалізм» і «кантрі»?
35. Якими основними характеристиками визначається колір?
36. Які кольори хроматичні, а які ахроматичні?
37. Охарактеризуйте значення кольору в дизайні середовища.
38. Охарактеризуйте композиційні властивості кольору в середовищі.
39. Як використовують кольорове коло при формуванні кольорового середовища?
40. Яке значення має колір в композиції інтер'єру?
41. Яке має значення в суспільстві символічність кольору?
42. Охарактеризуйте психологічні властивості кольору.
43. Надайте оцінку дії кольору на людину.
44. Які психологічні властивості притаманні «теплим» кольорам, а які «холодним»?
45. Що означає «інформативність» кольору?
46. З якими явищами пов'язана символічність кольору?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ачкасова Л. Ф. Интерьер и дизайн вашего дома / Л. Ф. Ачкасова. – Харьков : ВАТ ХКФ им. Фрунзе, 2006. – 399 с.
2. Аронов В. Р. Дизайн и искусство / В. Р. Аронов. – М. : Знание, 1984. – 163 с.
3. Аронов В. Р. Теоретические концепции зарубежного дизайна / В. Р. Аронов. – М. : ВНИИТЭ, 1992. – 122 с.
4. Батий Я. А. Ваш дом / Я. А. Батий М. А. Панкова, В. М. Складенко. – Харьков : «Фолио», 2005 – 317 с.
5. Волокотруб И. Т. Основы художественного конструирования. Моделирование материалов и биоформ / И. Т. Волокотруб. – Киев : Вища школа. Головное изд-во, 1982. – 152 с.
6. Вопросы интерьера. Жилые и общественные здания / [Под ред. Н. Д. Манучаровой]. – Киев : Госстройиздат, 1953. – 173с.
7. Глазычев В. Л. О дизайне. Очерки по теории и практике дизайна на Западе / В. Л. Глазычев. – М. : Искусство, 1970. – 191 с.
8. Гуманитарно-художественные проблемы образа жизни и предметной среды // Техническая эстетика: труды ВНИИТЭ. – М. : ВНИИТЭ, 1989. – Вып. 58. – 144 с.
9. Дижур А. Л. Дизайн в капиталистических странах / А. Л. Дижур. – М. : Знание, 1968. – 63 с.
10. Грожан Д.В. Справочник начинающего дизайнера / Д. В. Грожан. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 318 с.
11. Дизайн : иллюстративный словарь-справочник / [Под ред. Г. Б. Минервина, В. Т. Шимко, А. В. Ефимова]. – М. : «Архитектура – С», 2004. – 288 с.
12. Кравец В. И. Колористическое формообразование в архитектуре / В. И. Кравец. – Харьков: Вища школа, 1987. – 131 с.
13. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория: учеб. пособ. / Н. А. Ковешникова. – М. : Омега Л, 2005. – 224 с.
14. Корбюзье Ле. Архитектура XX века / Ле Корбюзье. – М. : Прогресс, 1977. – 303 с.
15. Манохин В. П. Интерьер общественного здания: методическая разработка и практические задания самостоятельного изучения курса для студ. архитектурных специальностей / В. П. Манохин. – Харьков: ХГАГХ, 1999. – 52 с.
16. Михайлов С. М. История дизайна: учеб. для вузов / С. М. Михайлов. – М. : «Союз дизайнеров России», 2000. – 264 с.

17. Михайлов С. М. Основы дизайна / С. М. Михайлов, Л. М. Кулеева. – М. : «Союз дизайнеров», 2002. – 240 с.
18. Нельсон Дж. Проблемы дизайна / Дж. Нельсон. – М. : Искусство, 1971. – 207 с.
19. Степанов Н. Н. Цвет в интерьере / Н. Н. Степанов. – Киев : Вища школа. Головное изд-во, 1985. – 184 с.
20. Тиц А. А., Воробьева Е. В. Пластический язык архитектуры / А. А. Тиц, Е. В. Воробьева. – М. : Стройиздат, 1986. – 312 с.
21. Топорова Л., Марина З. Интерьер и дизайн современной квартиры / Л. Топорова, З. Марина. – М. : Из-во Эксмо, 2007. – 320 с.
22. Форест Д. Э. Американские школы дизайна / Д. Э. Форест. – Нью-Йорк, 1990. – 124 с.
23. Чин Д. К., Дизайн интерьера: иллюстрированный справочник / Д. К. Чин, К. Бинжелли. – Харьков: ВАТ ХКФ им. Фрунзе, 2007. – 336 с.
24. Шимко В. Т. Комплексное формирование архитектурной среды. Основы теории / В. Т. Шимко. – М. : МАРХИ, Изд-во СПЦ-принт, 2000. – 108 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до виконання самостійної роботи
з дисципліни

«ДИЗАЙН МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА»

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*

Укладач **КОПТЄВА** Гелена Леонідівна

Відповідальний за випуск *І. В. Древаль*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Г. Л. Коптєва*

План 2017, поз. 58 М

Підп. до друку 12.12.2017. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 0,6.

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.